

MUSEOVIRASTO
PL 913
00101 HELSINKI
p. (09) 40 501
www.nba.fi

ARKEOLOGISEN KOHTEEN TARKASTUS

- lomake arkeologisen kohteen tarkastamiseen (ks. täyttöohje lopussa)

1. PERUSTIEDOT

Kunta: Helsinki	Muinaisjäännösrekisteritunnus: 91010027		
Nimi: Vartiosaari	Ajoitus: esihistoriallinen		
Kohteen tyyppi: hautapaikat	Tyypin tarkenne: hautakummut		
Kohteen laajuus: Ei	Lukumäärä: 1		
Laajuuden arviointiperuste: Ei-			
Laji (ruksaa laji, ks. tarvittaessa lajin selitys täyttöohjeen kohdasta 1):			
<i>ruksi:</i>			
☒	kiinteä muinaisjäännös		
☐	mahdollinen muinaisjäännös		
☐	muu kulttuuriperintökohde		
☐	löytöpaikka		
☐	luonnonmuodostuma		
☐	muu kohde		
Suunta ja etäisyys kirkosta: noin 7,2 km itä-koilliseen Tuomiokirkosta			
Sijaintikuvaus: Saaren sisäosien peltojen ja etelärannan välissä noin 22 metrin korkeuteen yltävä kallioalue			
Sijaintikoordinaatit: (ETRS-TM35FIN)	N: 6673339	E: 393423	Korkeus m mpy: n. 21
Koordinaattien tarkenne: Museoviraston muinaisjäännösrekisterissä olevat koordinaatit. Koordinaatit ilmeisesti vuoden 1962 Helsingin pitäjän inventointi –raportin liitekartasta.			
Peruskartta: 203409			
Rekisterikylä (jos tarpeen):Vartiokylä tai Laajasalo		Kiinteistötunnus (jos tarpeen):	
Tarkastaja: Markku Heikkinen Helsingin kaupunginmuseo		Tarkastusaika: 7.9.2015	

2. TAUSTATIEDOT

Aiemmat tiedot: Muinaisjäännösrekisterin kohdetieto: Kalliolla sijaitseva hautakumpu? Vartiosaassa Asuntosäästäjien Oy omistamalla alueella. Muinaisjäännösrekisterin koordinaatit vievät pisteen pois kallioalueelta. Piste on laitettu vuonna 1962 peruskarttaan, jossa ei voi erottaa tarkasti kallioalueita.
Aiemmat löydöt: Ei löytöjä
Tarkastuslöydöt: Ei löytöjä

Tarkastusolosuhteet: Hyvät
Liitteet: Liite 1: Peruskarttaote Liite 2: Kantakarttaote Liite 3: Kuva Liite 4: Haastattelutietoja väitetystä Vartiosaaren muinaishaudasta (Jan Strang lähettänyt Helsingin kaupunginmuseolle /Markku Heikkiselle 7.9.2015)
Muuta:

3. TARKASTUSHAVAINNOT

<p>Tarkastuksen syy: Museoviraston muinaisjäännösrekisterissä on tieto Helsingin Vartiosaassa sijaitsevasta mahdollinen hautakummusta Asuntosäästäjät Oy:n omistamalla alueella. Helsingin seudun esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset – kirjassa (1980) väitetään kohteen tarkastuksen tapahtuneen vuonna 1969, mutta tarkastuskertomusta tms. ei ole löydetty Museoviraston arkistosta. Kohde on ympyröity jo vuonna 1962 Veikko Lehtosalon Helsingin pitäjän kiinteät muinaisjäännökset inventoinnin liitekartassa, mutta sitä ei mainita mitenkään tekstissä.</p> <p>Kohde on tarkastettu Helsingin kaupunginmuseon toimesta Vartiosaaren kulttuuriympäristöselvityksen ja osayleiskaavan takia vuosina 2009, 2012 ja 2015. Viimeinen tarkastus saatujen uusien tietojen perusteella.</p>
<p>Ympäristö ja maasto: Enimmäkseen melko tasaista kallioaluetta, jossa on muutamia syvempiä kalliopainanteita. Melko avoimen kallion pinnalla on sammalta. Nuorta mäntyä kasvaa harvakseltaan. Kallio laskee loivasti etelään. Kallion ympärillä on muinaisrantakivikkoa, etenkin jyrkemmällä pohjoispuolella, kuusimetsässä. Tällä metsäalueella on kuoppia, jotka paikallisten mukaan ovat 2. maailmansodan pommikuoppia. Muukin selitys on mahdollinen.</p>
<p>Arkeologisen kohteen tarkempi kuvaus ja rajaus: Kohdetta ei ole olemassa enää kyseisellä alueella.</p> <p>Ernst Wasenius Jr (s. 1933) kuvailee vuoden 2015 haastattelussa muistinsa mukaan rökkiötä näin: <i>"Där fins en forngrav. Det var helt synlig stenhög liten, högst 2 meter hög.</i></p>
<p>Muuta tietoa: Rökkiötä on etsitty kaupunginmuseon toimesta vuosina 2009, 2012 ja 2015 usean henkilön voimin laajalta alueelta. Viimeisen käynnin yhteydessä vuonna 2015 mukana olleella saaren historiaa kirjoittavalla Jan Strangilla oli uutta tietoa rökkiöstä. (ks. tarkemmin liite). Hänen haastatteleman paikallisen asukkaan Edit Grönin (s. 1926) mukaan se sijaitsi saaren keskiosan peltojen ja etelärannalla sijaitsevan Jannebergin huvilan välisellä mäellä, jonne Museoviraston koordinaatit osoittavat. Edellisen isä Toivo Grön (1896-1980) oli löytänyt ilmeisesti joskus 1950-1960 -luvuilla kivirökkiön, jota oli näytetty saarella asuvalle historian opettajalle Walter von Koskullille. Hän oletti sen olevan mahdollisesti muinaishaudan. Ilmeisesti asiasta on ilmoitettu Muinaistieteelliselle toimikunnalle tuntemattomana vuonna. Kohde on jo vuonna 1962 ympyröity Veikko Lehtosalon Helsingin pitäjän kiinteät muinaisjäännökset -inventoinnin liitekarttaan, mutta sitä ei mainita mitenkään tekstissä. Tämä viittaisi siihen että tieto siitä oli välittynyt jo vuonna 1962 museoviranomaisille. Muinaisjäännösrekisterissä on merkintä vuoden 1969 tarkastuksesta, mutta tarkastuskertomusta ei ole löytynyt arkistosta. Vuoden 2015 haastattelun mukaan rökkiön paikan tienneet Ernst Wasenius jr ja Arvo Grön eivät olleet enää löytäneet kyseisestä rökkiötä joitakin vuosia aiemmin tapahtuneessa etsinnässään.</p> <p>Kyseissä kohdassa menee Laajasalon ja Vartiokylän kylien välinen rajalinja. Samoin vanhojen tonttien rajakohtia on juuri tässä kohdassa eli kyseessä voi olla rajamerkki. Muistitiedon mukaan se oli pieni, mutta korkea rökkiö. Kuvailu viittaa johonkin muuhun kuin esihistorialliseen hautarökkiöön.</p> <p>Mäen länsirinteellä on ollut 1950-1960-luvuilla pieniä kesämökkejä ja kylien rajalinjalle rökkiön oletetun sijaintialueelle on tehty tiepolku tällöin. Olisiko kohde tuhoutunut jo silloin?</p>

4. SUOJELUTIEDOT

Kunto:
Hoidon tarve:

Ehdotus suoja-alueeksi (miehellään myös kartalla rajauksena esitettyinä):
Tiedossa olevat maankäyttöhankeet: Alueen osayleiskaavoitus on meneillään. Røykkiön oletettu sijaintialue jää asunto-alueelle (A).
Muut säilymiseen vaikuttavat asiat:
Kohteesta käytettävissä olevan tiedon määrä ja laatu (jos tarpeen):

5. MUUTA

Tarkastajan yhteystiedot: Markku Heikkinen, Helsingin kaupunginmuseo
Muut tiedot:
Lähilöydöt:
Opas kohteelle (nimi ja yhteystiedot, jos eri kuin tarkastaja):

6. PÄIVÄYS JA KERTOMUKSEN LAATIJAN ALLEKIRJOITUS

Päiväys: 5.2.2016
Allekirjoitus: Markku Heikkinen

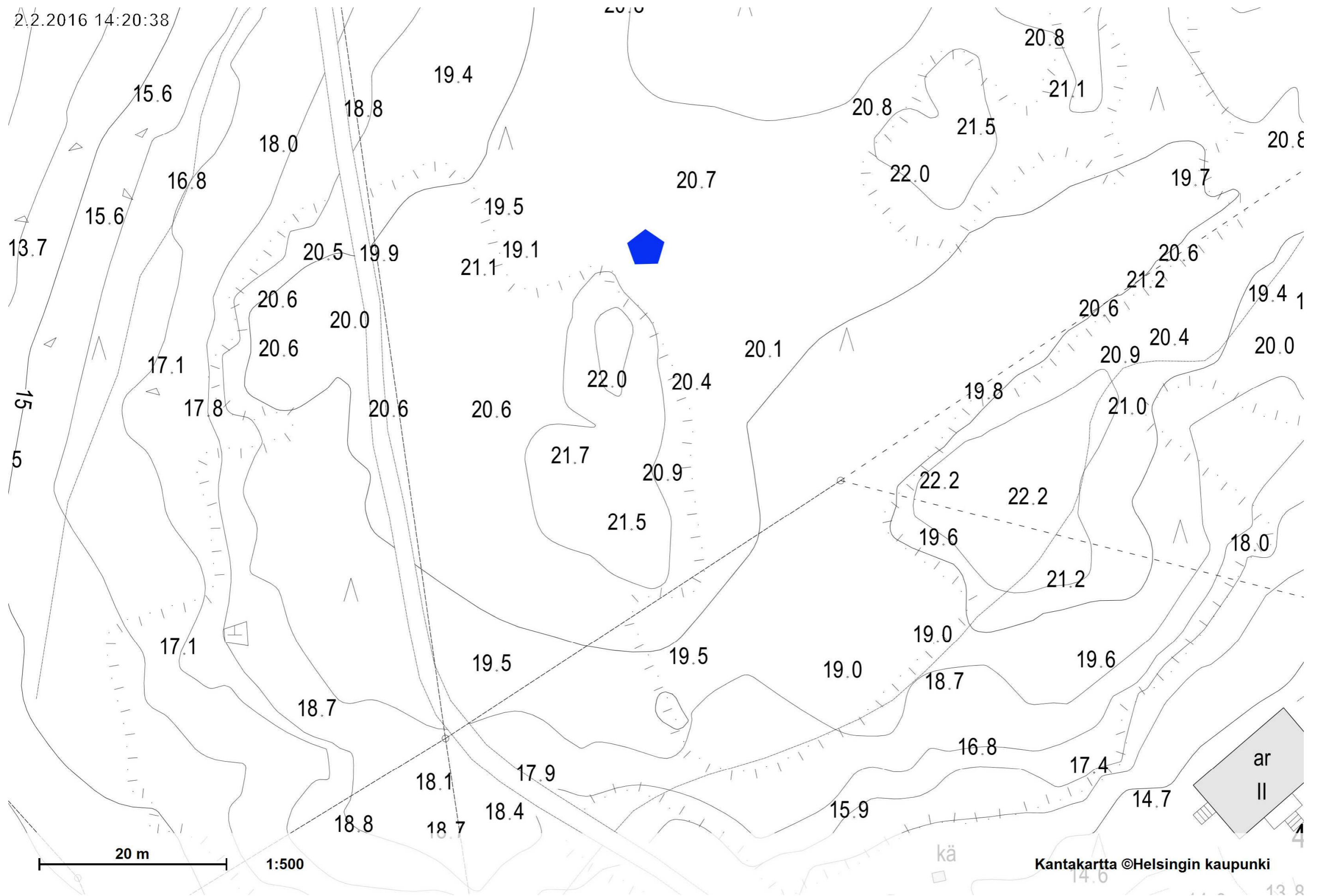
Sininen nuoli osoittaa Muinaisjäänösrekisterissä olevaa koordinaattikohtaa.
Karttaote: Maanmittauslaitos. Kansalaisen karttapaikka

Seuraava sivu:

LIITE 2

Sininen merkki osoittaa Muinaisjäänösrekisterissä olevaa koordinaattikohtaa.
Kartta: Helsingin kaupunki. Kantakartta.

2.2.2016 14:20:38

Kalliomäen korkein kohta. Kuvattu lännestä. Kuva: Markku Heikkinen.HKM.

Jan Strangin haastattelutiedot, jotka koskevat röykkiötä

Haastattelutietoja väitetystä Vartiosaaren muinaishaudasta

(Jan Strang lähettänyt Helsingin kaupunginmuseolle /Markku Heikkiselle 7.9.2015)

Edit Grön (s. 1926) Jan Strangille 22.8.2015 Vartiosaassa, Villa Suotorpan pihalla (JS merkinnyt muistiin samana päivänä):

"Isäni [Toivo Grön] piti erästä paikkaa erikoisena ja mielenkiintoisena ja pyysi Gyllenbögelin vävyä von Koskullia, joka vietti kesiään Vartiosaassa ja joka oli historian opettaja, tulemaan katsomaan paikkaa. Koskull kävi siellä isäni kanssa. Isä varoitti minua kertomasta kenellekään muinaispaikasta, jotta ihmiset eivät tulisi luvatta sinne kaivamaan. En ole kertonut. Itse en ole siellä käynyt, joten tarkemmin en osaa sanoa. Siellä peltojen ja Jannebergin välisellä mäellä se jossain oli."

Ernst Wasenius jr (s.1933) Jan Strangille puhelimesta 26.8.2015 (JS merkinnyt muistiin keskustelun jälkeen):

"Där fins en forngrav. Det var helt synlig stenhög liten, högst 2 meter hög. Jag var där senast med Arvo Grön och försökte hitta den. Men lyckades inte. Kanske hade någon tagit de bort, eller kunde den ha blivit under växtligheten? von Koskull har varit där och konstaterat att det kan vara fråga om forngrav. Men han sade att inte hittar man något därifrån om man grävde... Gångstigarna av sten är byggda av af Björkesten."

Jan Strangin huomautuksia 7.9.2015

Edit Grön (s. 1926) on asunut koko ikänsä Vartiosaassa ja asuu siellä yhä. Hänen vanhempansa muuttivat saareen vuoden 1920-paikkeilla ja rakensivat sinne perheelle asunnon v. 1924. Isä Toivo Grön oli kirvesmies ja maataloustyöläinen, lyhyen aikaa myös Wådötorpin tilan maatalouden vuokraaja. Editin veli Arvo (kuollut 2000-luvun alussa) muutti saaresta pois 1950-luvulla, mutta kävi siellä säännöllisesti vanhempiansa luona. Hän oli saaren historiasta kiinnostunut häneltä on säilynyt Vartiosaareen liittyvää muistiin merkittyä tekstiä.

Ernst Wasenius jr (s. 1933) on Wådötorpin tilan perustajan hammaslääkäri Ernst Waseniuksen pojan, lääkäri Adolf Waseniuksen poika. Adolf Waseniuksella oli Vartiosaassa kesähuvila 1970-luvulle saakka, joka loppuaikoina oli lähinnä Ernst Wasenius jr:n käytössä.

Museoviraston tietojen mukaan muinaishaudan paikaksi väitetyn maan omistaisi Asuntosäästäjä Oy. Tällaista yhtiötä ei ole ollut. On ollut Asuntosäästäjät ry, jolla oli 1960-luvulla aikeita rakentaa Vartiosaareen kerrostaloja. Kyseessä olevaa maata, eikä mitään sen lähelläkään olevaa maata, yhdistys ei koskaan omistanut. Maan omisti vuosina 1949–1968 Ernst Waseniuksen perikunta ja tämän jälkeen v. 1968–1979 Kansallis-Osake-Pankin hallitsema yhtiö "Työväen Asunto Oy Aho".

Walter von Koskull isännöi appivanhempiansa Gyllenbögeliä jälkeen vuoteen 1967 asti "Vådö udd" -huvilaa Vartiosaaren kaakkoiskärjessä. Hän oli historian tohtori, koulun rehtori ja oppikirjojen kirjoittaja. Hän kuoli vuonna 1967.

ARKEOLOGISEN KOHTEEN TARKASTUSLOMAKKEEN TÄYTTÖOHJE

- täyttöohje Museoviraston arkeologisen kohteen tarkastuslomakkeeseen

Lomake on tarkoitettu avuksi arkeologisen kohteen maastotarkastuksessa tehtyjen havaintojen raportoimiseen ja se on word-muotoinen. Kenttiin voi kirjoittaa tietoa niin paljon, kuin on tarpeen. Sähköiset kartat, koordinaattitaulukot ja valokuvat voi liittää lomakkeen loppuun suoraan sähköisiksi liitteiksi. Liitteitä voi lisätä haluamansa määrän esimerkiksi sivunvaihto-työkalulla.

Kohta 1. Perustiedot

- lomakkeeseen täytetään kohteeseen liittyvät sijaintitiedot (kunta, koordinaatit, peruskartta, sijainti suhteessa kirkkoon ja yleinen sijaintikuvaus)
- lomakkeeseen täytetään kohdetta luonnehtivat tiedot (nimi tai ehdotus nimestä, ajoitus, kohteen tyyppi ja tyyppin tarkenne muinaisjäännösrekisterin asiansanojen mukaan, lukumäärä (kpl) ja Museoviraston muinaisjäännösrekisterin tunnus, jos kohteella on sellainen)
- lomakkeeseen kirjataan arvio kohteen laajuudesta ja perustelu sille
- lomakkeeseen täytetään kohteen laji tarkastushavaintojen perusteella (ks. enemmän Museoviraston laatima Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohje 2014, sivut31-32, <http://www.nba.fi/fi/File/2210/laatuohje.pdf>):
 - *kiinteä muinaisjäännös* on muinaismuistolain (295/1963) rauhoittama kohde, jonka täsmällinen maantieteellinen sijainti on osoitettavissa.
 - *mahdollinen muinaisjäännös* on kohde, jota ei ole voitu maastossa tarkastuksen yhteydessä tunnistaa tai paikantaa luotettavasti. Kohteen luonteen selvittäminen muinaisjäännöksenä edellyttää esimerkiksi tarkempia arkeologisia selvityksiä kuin tarkastuksen yhteydessä on ollut mahdollista tehdä.
 - *muu kulttuuriperintökohde* on kohde, jota ei voi todeta muinaismuistolain tarkoittamaksi muinaisjäännökseksi. Yleisimpiä kulttuuri-perintökohdetta ovat käytössä pysyneet historialliset kylänpaikat ja tiet, toisen maailman sodan aikaiset sotahistorialliset kohteet ja alle 100 vuotta nuoremmat hylät. Ensimmäiseen maailmansotaan liittyvät kohteet ovat yleensä kiinteitä muinaisjäännöksiä.
 - *löytöpaikka* on irtaimen muinaisesineen löytöpaikka tai -alue, johon liittyy jonkinlainen paikkatieto. Löydöllä ei ole yhteyttä kiinteään muinaisjäännökseen tai sitä ei voida osoittaa. Ilman arkeologista kontekstia olevaa löytöä kutsutaan *irtolöydöksi*.
 - *luonnonmuodostuma* on luonnon synnyttämä tai muovaama kohde, jota voidaan esimerkiksi luulla ihmisen tekemäksi tai jota ihminen on voinut muokata. Tällaisia ovat esimerkiksi muinaiset rantamuodostumat (pirunpellot, rantapalteet) ja luolat.
 - *muu kohde* on esimerkiksi tuhoutunut/tutkittu muinaisjäännös, kätkölöytö tms. kohde
- lomakkeeseen täytetään tiedot rekisterikylästä ja kiinteistötunnuksesta, jos tarpeen
- huom: rauhoitusluokkaa ei edellytetä enää määriteltäväksi.

Kohta 2. Taustatiedot

- lomakkeeseen täytetään tiedot mahdollisista aiemmista tiedoista ja löydöistä
- lomakkeeseen täytetään tiedot tarkastuksen yhteydessä mahdollisesti tehdyistä löydöistä
- lomakkeeseen täytetään tiedot tarkastusolosuhteista ja niiden vaikutuksesta havaintoihin
- lomakkeeseen täytetään tieto tarkastuksen liitteistä (karttaliitteet, kuvaliitteet, koordinaattitietolistat ym.).

Kohta 3. Tarkastushavainnot

- lomakkeeseen täytetään tiedot tarkastuksen syystä ja siihen liittyvistä asioista
- lomakkeeseen kuvataan kohteen ympäristö ja maasto
- lomakkeeseen kuvataan tarkastettu kohde ja rajaus.

Kohta 4. Suojelutiedot

- lomakkeeseen täytetään tiedot kohteen kuntoa koskien ja hoidon tai korjaamisen tarvetta koskevat havainnot
- lomakkeeseen laitetaan ehdotus suoja-alueeksi ja sen perustelut. Ehdotus esitetään mielellään myös kartalle rajattuna.
- lomakkeeseen täytetään tiedot mahdollisista maankäyttöhankkeista ja/tai muista säilymiseen vaikuttavista olennaisista asioista (luonnon aiheuttama eroosio tms.)
- lomakkeeseen laitetaan haluttaessa arvio kohteesta käytettävissä olevien tietojen luonteesta ja määrästä:
 - tietotaso 1 = kohteesta on riittävästi tietoa sen luonteen ja iän tarkemmaksi määrittämiseksi
 - tietotaso 2 = kohteen luonteen ja iän määrittely edellyttää tarkempia arkeologisia selvityksiä.

Kohta 5. Muuta

- lomakkeeseen täytetään tiedot tarkastajan yhteystiedoista
- lomakkeeseen täytetään tiedot lähilöydöistä ja mahdollisista muista tiedoista
- lomakkeeseen täytetään tiedot henkilöstä, jota voi tarvittaessa toimia paikalla oppaana.

Kohta 6. Allekirjoitus

- lomake allekirjoitetaan ja päivätään.